

Authors: , Loria Gino

Title: Giovanni Batista Benedetti

Creator: HDML

ρατοῦται τὸ ἔργον, διὰ τὴν σημειώση τὴν εὐρείαν χρῆσιν τῶν ἀναπτυγμάτων τῶν ἀντιστοιχῶν ἐπιφανειῶν, ἡ ὁποία ὡς εἶναι γνωστὸν ἐπέπρωτο ἀρκετὰ ἀργότερα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς παραστατικῆς γεωμετρίας.

Ἡ ἐξέτασις τῶν χειρογράφων, εἰς τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται τὰ Βιβλία IV καὶ V τῆς Ἀλγέβρας τοῦ Bombelli, ὁδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἐπελθὼν ὀλίγον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἔργου του, τὸν ἠμπόδισε νὰ ἐπιφέρῃ μίαν τελευταίαν ἀναθεώρησιν εἰς τὰ χειρόγραφα αὐτὰ καὶ νὰ τὰ δώσῃ πρὸς ἐκτύπωσιν. Ἐκ τῆς διαδόσεως τούτων ὄχι μόνον ἡ φήμη του θὰ ἠὺξάνετο, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη βεβαίως θὰ ὠφελεῖτο*.

Giovanni Batista Benedetti

234. Ἄν ρίψωμεν τώρα ἓνα βλέμμα εἰς τὸ σύνολον τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐξετάζομεν εἰς αὐτὸ τὸ Κεφάλαιον, δὲν θὰ βραδύνωμεν ν' ἀναγνωρίσωμεν ἐνότητα σκοποῦ καὶ κατευθύνσεως : τὸν σκοπὸν τῆς προωθήσεως πέραν τῶν συνόρων ἐκείνων, ποὺ διετηροῦντο ἀμετάθετα ἀπὸ μιᾶς χιλιετηρίδος· τὴν κατεύθυνσιν τῆς βελτιώσεως τῆς ἐφαρμοζομένης τεχνικῆς, ὥστε νὰ καταστῇ περισσότερον ἀποτελεσματικὴ καὶ εὐχρηστος. Περὶ τὸ τέλος τοῦ XVI αἰῶνος ὑψώθη μία ἐρημικὴ φωνή, διὰ τὴν ὑποστηρίξῃ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὰς γεωμετρικὰς μεθόδους, ποὺ ἐφήρμοζεν ὁ Εὐκλείδης εἰς ἀριθμητικὰ ζητήματα, φωνὴ ὑπενθυμίζουσα ἐκείνην τοῦ Δομνίνου τοῦ Λαρισαίου (Τόμος I, § 88). Ἐνῶ ὁμοῦς ἐκεῖνος ὑπεστήριξε τὴν ἀγίαν ὑπόθεσιν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν αὐστηρότητα, ἡ ὁποία ἐχαρακτήριζε τὴν χρυσοῦν περίοδον τῆς ἑλληνικῆς γεωμετρίας, ὁ νέος μαθηματικὸς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦμεν, ἔτρεφε τὴν μωρὰν ἀξίωσιν ν' ἀντιταχθῇ ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος εἰς τὴν μοιραίαν πορείαν τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὰ ἔμπροσ, ἐπιστρέφων εἰς τὴν γεωμετρικὴν ἀλγεβραν τῶν ἀρχαίων (Τόμος I, § 36).

Εἶναι ἓνας βενετὸς πατρίκιος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Tartaglia εἶχε διδάξει τὰ 4 πρῶτα Βιβλία τοῦ Εὐκλείδου, καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ πλῆρες ὄνομα εἶναι Giovanni Batista, καὶ συντομώτερα Giambatista, Benedetti. Ἐγεννήθη εἰς Βενετίαν, τὴν 14 Αὐγούστου 1530. Κατὰ τὴν περίοδον 1558 - 1566 ἔζησεν εἰς τὴν ἀδελφὴν τῆς Πάρμας, κληθεὶς ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Δοῦκα Ὁκτάβιον Φαρνέζε, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ λέκτορος (lettore) τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς

* Σύγχρονος τοῦ Bombelli ὑπῆρξεν ὁ Paolo Bonasoni καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βολωνίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1587 - 88 μέχρι τοῦ 1592 - 93. Τούτου σώζεται χειρόγραφος συλλογὴ προβλημάτων ἐφαρμογῆς τῆς ἀλγέβρας εἰς προβλήματα Iου καὶ 2ου βαθμοῦ. Εἰς προβλήματα 3ου βαθμοῦ δὲν ἐτόλμησε νὰ εἰσέλθῃ.

φιλοσοφίας. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1567 μετέβη εἰς τὸ Τουρίνον, ὅπου εἶχε προσκληθῆ ἀπὸ τὸν Emanuele Filiberto, ὁ ὅποιος μαζὺ μὲ τὸ δράμα τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Κράτους του, ἔτρεφε τὴν φιλοδοξίαν ν' ἀνυψώσῃ τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἐκάλει περὶ ἑαυτὸν, ἐξ ἄλλων περιοχῶν τῆς χερσονήσου, ἀνθρώπους καθαρᾶς φήμης. Εἰς τὸ Piemonte ὁ Benedetti ἔκαμε τόσον καλὴν ἐντύπωσιν, ὥστε ἔτυχεν ἐκ μέρους τοῦ ἡγεμόνος ἑνὸς τίτλου εὐγενείας, εἰς ἔνδειξιν ὑψηλῆς ἐκτιμήσεως, ἠπέθανεν εἰς τὸ Τουρίνον τὴν 20 Ἰανουαρίου 1590.

Ἡ ὑψηλὴ αὐτῆ διάκρισις δικαιολογεῖται σιωπηρῶς ἀπὸ ἑνα μακρὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον: *Theoremata arithmetica*, τὸ ὅποιον καταλαμβάνει τὰς πρώτας 118 σελίδας τοῦ ἐκτεταμένου ἔργου, ποὺ ἐδημοσίευσεν ὁ Benedetti εἰς τὸ Τουρίνον τὸ 1585 ὑπὸ τὸν τίτλον *Diversarum speculationum Liber* (Διαφόρων στοχασμῶν Βιβλος).

Τὸ ὅτι ὁ συγγραφεὺς κατέφυγεν εἰς γεωμετρικὰς παραστάσεις διὰ νὰ ἀποδείξῃ μερικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν σήμερον ὄργανικὸν μέρος τῆς θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς εἶναι μέχρις ἑνὸς σημείου εὐεξήγητον· ἀλλ' ἢ ἐμπιστοσύνη, τὴν ὁποίαν ἔτρεφεν εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι δύναται ν' ἀποδείξῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ τεχνάσματος ἐκείνου ἐναντι τῆς ἀλγέβρας, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων ποὺ ἐπραγματεύθησαν οἱ Cardano καὶ Tartaglia, δὲν ἀποδεικνύει τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν ἀδυναμίαν του ν' ἀντιληφθῇ τὸ φῶς τὸ πηγάζον ἀπὸ τὰ γραπτὰ ἐκεῖνα ποὺ προσδιώρισαν τὴν ἐνδοξοτέραν περίοδον τῆς ἰταλικῆς ἀλγέβρας.

Κρίνοντες ἀκόμη ἀπὸ τὴν μέθοδον ποὺ ἐχρησιμοποίησε, θὰ σημειώσωμεν ὅτι τὰ προβλήματα του, ἕνεκα τοῦ στοιχειώδους χαρακτήρος τῶν καὶ τῆς ἐλλείψεως πρωτοτυπίας, παρουσιάζουν περιορισμένον ἐνδιαφέρον. Εἰς ἀπόδειξιν ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ἑνα ἀπὸ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα εἶναι τὸ γνωστότατον ἐκεῖνο ποὺ ἀφορᾷ τὸν δόλον τοῦ χρυσοχόου καὶ τὴν ἀνακάλυψιν του ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμήδους. Δὲν πρόκειται λοιπὸν νὰ ἐνδιατρίψωμεν περισσότερον εἰς ἑνα ἔργον τόσον μετρίως ἀξίας. Καὶ κλειομεν ἐδῶ τὸ Κεφάλαιον τοῦτο μὲ τὴν δήλωσιν, ὅτι θὰ συναντήσωμεν κατωτέρω (§ 261 - 2) τὸν συγγραφέα εἰς ἀξιολογώτερα ἐπιτεύγματα.